

Jādomā par to, kas paliks bērniem un mazbērniem

Meža apsaimniekošanu un izmantošanu Latvijā uzrauga Valsts meža dienests (VMD). Šeit pat – tabulā – varat iepazīties ar tā statistikas datiem, kā jaunizveidotā Limbažu novada teritorijā (kādreiz Limbažu, Alojas un Salacgrīvas novadā) pēdējos gados veicies ar mežu atjaunošanu pēc ciršanas un ieaudzēšanu, kas ir sēšana un stādīšana lauksaimniecībā neizmantojamās zemēs.

VMD Ziemeļvidzemes virsmežniecības Limbažu nodaļas mežzinis **Leons BOGDĀNOVS** stāsta, ka pēdējos gados vērojama pozitīva tendence. Īpašnieki arvien vairāk domā par to, kā izaudzēt augstvērtīgu mežu. Tātad nevis gaida, kad pēc ciršanas tas atjaunosies pats, bet izvēlas to stādīt, izmantojot kvalitatīvu stādmateriālu. – *Priecē tie īpašnieki, kas nodarbojas ar mežu iepirkšanu ilgtermiņa darbam. Viņi plāno nākotnes produktīvo mežu, atjauno ar vērtīgām koku sugām, laikus kopj. Un šajos gadījumos dienestam nav problēmu ar viņiem sarīdāties. Savukārt tie īpašnieki, kam prātā tikai īstermiņa bizness un peļņas gūšanas iespējas no jau izauguša meža, to nocērt un neliekas ne zinīs, kas izaugs vietā. Tiesa, atsevišķos gadījumos pieļaujams arī tas.*

Likums paredz, ka vairumā gadījumu mežs pēc ciršanas jāatjauno piecu gadu

laikā. Un to var darīt gan mākslīgi – sējot vai stādot, gan ļaujot jaunaudzei atjaunoties dabiski. Turklāt ir tikai daži augšanas apstākļu tipi, piemēram, sils, lāns un mētrājs, kur noteikts, ka tie jāatjauno tieši ar priedi. – *Šinī gadījumā tiešām labāk izvēlēties mākslīgo atjaunošanu. Jo nav garantijas, ka noteiktajā laikā priede izaugs pati,* – atzīst speciālists.

Lai VMD jaunaudzi atzītu par atjaunotu, tā jāapseko mežzinim, kurš dabā pārbauda tās atbilstību visiem noteiktajiem standartiem. Viens no būtiskiem kritērijiem ir koku skaits. 1 ha platībā jāaug ne mazāk kā trīs tūkstošiem priežu, diviem tūkstošiem egļu, bērzu, apšu. Tieši tāpēc tik svarīga ir jaunaudžu kopšana, kad īpašnieks šo koku skaitu var regulēt. Ar visiem kritērijiem, kam jāizpildās, lai jaunaudzi reģistrētu, iespējams iepazīties VMD interneta vietnē, kā arī mežniecībās. Jāpiebilst gan, ka pandēmijas laikā vispirms ar speciālistiem labāk sazināties telefoniski, jo klātienē apmeklējumi šobrīd mežniecībās ir ierobežoti.

L. Bogdānovs spriež, ka Latvijā mežs izaugs jebkur. Pat pilsētā, ja radīsies piemēroti apstākļi. Tikai jautājums – kāds tas būs? Tieši tāpēc ir svarīgi, lai īpašniekam būtu nākotnes redzējums un vēlme saviem bērniem un mazbērniem atstāt skaistu, produktīvu mežu.

Arvien vairāk darba jāiegulda jaunaudžu aizsargāšanā

Meža pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība *Mežsaimnieks* ir Latvijā lielākais un vecākais vietējiem mežu īpašniekiem piederošais šīs nozares uzņēmums. Tas nodarbojas ar pilna cikla meža apsaimniekošanu, sākot no augsnes gatavošanas un jauno koku stādīšanas, līdz koku ciršanai un sertificētas koksnes realizēšanai tirgū. *Mežsaimnieks* šobrīd apvieno gandrīz 900 biedru, kas kopā apsaimnieko teju 20 tūkstošus hektāru meža. Kooperatīvā iestāšanās aptuveni 100 mežu īpašnieku no Limbažu novada, viņu vidū arī salacgrīvietis **Mārcis SAKLAURS**, kurš ir *Mežsaimnieka* Mežizstrādes nodaļas un ražošanas procesa vadītājs.

Viņš stāsta, ka šobrīd aktuālākais veicama darbs ir augsnes sagatavošana teritorijās, kur pavasarī paredzēts stādīt jaunus kociņus. *Mežsaimnieks* ir viens no lielākajiem mežu stādītājiem Latvijā. Ik gadu nepieciešams pat vairāk nekā miljons stādu, un to sagāde daudz vieglāk paveicama centralizēti. It īpaši tad, ja AS *Latvijas valsts meži* kokaudzētavās izveidojies stādmateriāla deficīts. Pēdējos divos gados stādi vesti arī no Lietuvas un Polijas. Tieši tāpat kooperatīvs atvieglo mežsaimniecības pakalpojumu sniedzēju (jaunaudžu kopēju, stādītāju, jauno kociņu aizsardzības pasākumu veicēju u.tml.) piesaisti, jo arvien izteiktāk jūtas šajā jomā strādājošo trūkums. Tur sava loma ir gan tam, ka šis ir fiziski smags darbs, gan arī valstī veiktajai nodokļu reformai, kuras rezultātā darbu vairs nebija izdevīgi turpināt mazajiem uzņēmumiem. Arī pakalpojumu pirkšanu atvieglo centralizācija. – *Mums ir savi sadarbības partneri, virkne uzņēmumu visā Latvijā, kas veic gan stādīšanu, gan jaunaudžu kopšanu. Mēs viņiem nodrošinām regulāru darbu, un par sniegtajiem pakalpojumiem viņi rēķinu izraksta kooperatīvam, ne katram īpašniekam atsevišķi. Izdevīgi gan kooperatīva biedriem, gan pakalpojumu sniedzējiem. Līgumi ar AS Latvijas valsts meži par nākamā gada stādmateriāla iegādi jau noslēgti, stādu pietiks.*

Pārsvārā kooperatīvs stāda egles un bērzus, nelielā apjomā arī priedes – teritorijās, kurās to nosaka likumdošana. Tas tāpēc, ka priedi ir daudz iecienītāka pārnadžiem – staltbriežiem, aļņiem, stirnām, kuri nokož kociņu galotnes, bojā stumbrus. Priedei jāizaug vismaz 7 m garumā, lai izveidotos krevē miza, kas stumbru pasargā. Tāpat mežos ļoti savairojušās

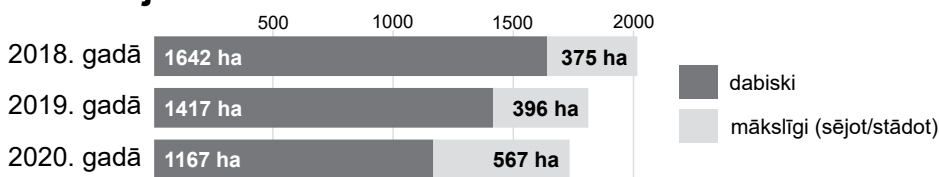
stirnas, kas arī apkož priežu un egļu galotnes. Jaunie kociņi gūst būtiskus bojājumus vai pat aiziet bojā. M. Saklaurs šo akcentē kā sasāpējušu problēmu, kas būtu jārisina kompleksi. Vispirms jau sadarbojoties ar mednieku kolektīviem, it īpaši teritorijās, kur vērojama briežu dzimtas dzīvnieku liela savairošanās. Tāpat ne mazāk svarīga būtu meža īpašnieku un lauksaimnieku sadarbība. – *Zemniekiem jāpadomā, ko viņi sēj laukos, kas ir tuvu mežam vai meža ielokos. Ja tas ir ziemas rapsis, un tuvumā atrodas egļu vai priežu jaunaudze, dzīvnieki nāks ēst gan uz lauka, gan jaunaudzē. Un lielus zaudējumus cietīs abi – zemnieks un mežsaimnieks. Trešā nozīmīgā rīcība ir jaunaudžu aizsargāšana. Pirms ziemas kociņus var apstrādāt ar tam paredzētiem repelentiem vai pielietot pēdējos gados diezgan lielu popularitāti guvušu metodi, izvietojot uz kokiem nemazgātu aitas vilnu. Mežu īpašnieki pārliecinājušies, ka tā nodrošina efektīvu aizsardzību. – *Aitas vilna satur lanolīnu, kas attur meža dzīvniekus no jaunaudžu bojāšanas. Mūsu kooperatīva biedru vidū ir trīs Latvijas lielākie aitu audzētāji. Viņi mūs nodrošina ar vilnu, un mēs to veiksmīgi pielietojam,* – stāsta M. Saklaurs. Protams, vilnas izvietošana uz kociņiem ir ļoti laikietilpīgs darbs, tomēr mežkopi smejas, ka šajos – *kovida* – laikos nekas nevar būt labāks kā darbošanās mežā, svaigā gaisā, kopā ar ģimeni.*

Mežsaimnieks aktīvi izmanto arī iespēju piesaistīt Eiropas fondu līdzekļus. Vasaras beigās Lauku atbalsta dienesta izsludinātajā aktivitātē par jaunaudžu retināšanu kooperatīva biedri iesnieguši vairāk nekā 100 pieteikumus. Nu jāsaņem daudzi vien Zemkopības ministrijas apstiprinājums. Jāpiebilst, ka projektus vērtējot, iespējams iegūt papildpunktus, ja iesniedzējs ir kooperatīva biedrs.

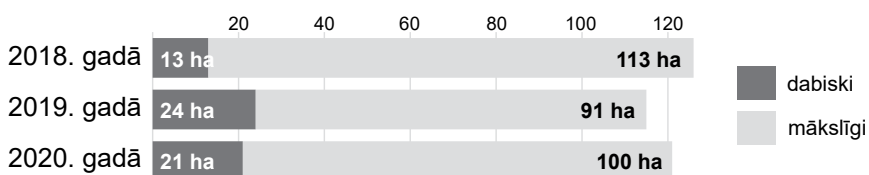
Sagatavoja **Aiga VENDELIŅA-ĒĶE**

Par pielikuma saturu atbild SIA «Izdevniecība Auseklis», redaktore Laila PAEGLE. Pielikums tapis sadarbībā ar Meža attīstības fondu.

Meža atjaunošana

Meža ieaudzēšana

ES fondu līdzekļu piesaistē pagaidām pauze

Lauku atbalsta dienesta apkopotajā informācijā redzams, cik aktīvi Latvijas un tieši jaunizveidotā Limbažu novada mežu īpašnieki ir bijuši, izmantojot iepriekšējā Eiropas Savienības (ES) fondu plānošanas perioda piedāvātās iespējas. Pagaidām projektus mežu atjaunošanai, kā arī citām aktivitātēm nav iespējams iesniegt, jo nākamo septiņu gadu plānošanas perioda programma vēl ir izstrādes stadijā.

ES fondu plānošanas pārejas periodā no 2021. līdz 2022. gadam šoruden atbalstu bija iespējams saņemt divām aktivitātēm – *Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana un leguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai*, kur atbalstu piešķir tikai jaunaudžu retināšanai.

Apstiprinātie mežu projekti 2014.–2020. gadā

Aktivitāte	Sadalījums	Atbalsta saņēmēju skaits	Projektu skaits	Platība, ha	Kopējās izmaksas	ELFLA finansējums
8.1. Mežu ieaudzēšana	Visa Latvija	1 522	2 045	23 608	10 054 505	6 645 533
	Limbažu novads	39	51	729	310 166	205 971
8.5. Mežu kopšana	Visa Latvija	7 134	9 985	80 284	35 431 327	23 801 716
	Limbažu novads	250	321	2 916	1 285 188	869 213

Iesniegtie mežu projekti pārejas periodā 2021.–2022. gadā

Aktivitāte	Sadalījums	Atbalsta saņēmēju skaits	Projektu skaits	Platība, ha	Kopējās izmaksas	ELFLA finansējums
8.5. Mežu kopšana	Visa Latvija	2 722	2 874	17 885	7 867 535	4 616 069
	Limbažu novads	106	113	754	331 945	195 664